

tada bi došlo do ukrštanja dvaju suprotnih značenja: *potrebovati* i *morati*.

Međutim, potrebno je reći da je baš ova posljednja pogrešna upotreba u miješanim krajevima vrlo česta. To su one pogreške koje sam spomenuo već na početku ove rasprave: »Vi *trebate* doći u školu u osam sati. Ujedinjeni narodi *trebaju* osigurati miroljubivo korištenje svemira.« Kako se ovdje ne radi o nečijoj *potrebi*, nego o *moranju*, nama je sad već po rečenome jasno da treba upotrijebiti bezlični glagol *treba da* sa prezentom, dakle: »Vi treba da dođete u školu u osam sati. Ujedinjeni narodi treba da osiguraju miroljubivo korištenje svemira.«

Ako treba sumirati, reći ćemo još da u ličnoj upotrebi dolaze dakle dvije istoznačne varijante: »Nama trebaju krediti« i »Mi trebamo kredita«, a u bezličnoj upotrebi također dvije varijante, ali s nijansiranim značenjem: »Vi treba da to uradite« i »Treba na tom raditi od jutra do mraka.«

Kako su te upotrebe dosta bliske, treba budno paziti da ne padnemo u pogrešku. A glagol je taj vrlo čest, pa opasnost vrebava iza svakog ugla.

Ljudevit Jonke

POPRAVAK ILI ISPRAVAK PISMENE ZADAĆE ?

Pitao me jedan učenik: »Zašto mi u školi pišemo *ispravke* pismenih zadaća kad se u štampanim knjigama vrše *popravci* načinjenih grešaka?« Odgovorio sam mu: »Mi pišemo *ispravke* zato da bismo *ispravili* ono što je u tim zadaćama napisano *krivo*, tj. kako ne valja.«

Učenik se zadovoljio ovakvim odgovorom, zahvalio i otišao. Na drugi dio svoga pitanja kanda je zaboravio. Ali meni to pitanje nije dalo mira. Zavirio sam u rječnike našeg jezika i na svoje veliko iznenađenje saznao da Vuk Karadžić nije zabilježio ni *ispravak* ni *popravak*, da Iveković i Broz imaju samo *popravak* (i *popravku*, žen. roda), da Bakotić ne razlikuje te dvi-

je riječi i da sastavljači Akademijina »Rječnika«, pored toga što pravilno objašnjavaju značenje riječi *ispravak*, upućuju čitaoca da je isporodi s riječju *popravak*. A da li razlika u stvari postoji i hoćemo li pogriješiti ako mjesto »Ispravak 1. školske zadaće« napišemo »Popravak 1. školske zadaće«?

Mislim da svaki čovjek koji ima razvijen osjećaj za pravilnost našega jezika dobro razlikuje značenje imenica *ispravak* i *popravak* kao i glagola *ispraviti* i *popraviti*, od kojih su te imenice postale. I laiku je jasno da se ispravlja ono što je krivo. Naš narod kaže: »Ko će *ispraviti* krivu Drinu!« Isto je tako poznato da se *popravlj*a ono što je pokvareno ili što nije dobro, sa željom da bude bolje. Tako ćemo otići k obučaru da nam *popravi* cipele (ali da nam *ispravi* petu, ako se *iskrivila*), mehaničar će nam *popraviti* neki kvar na motociklu ili automobilu, zapušteno dijete ili slab učenik mogu se *popraviti* itd., itd.

Ispravak je dakle radnja kojom se nešto ispravlja, i rezultat te radnje, tj. ono što postane kad se ispravi. A *popravak* — to je radnja kojom se nešto *popravlj*a.

Nisam toliko upućen u njemačku semantiku i ne znam da li Nijemci strogo razlikuju *die Berichtigung* i *die Ausbesserung*, ali mi se čini da bi se naša riječ *ispravak* mogla objasniti njemačkom riječju *Berichtigung* ili *Korrektür*, f. (iz latinskog), a *popravak* riječima *Ausbesserung* i *Reparatür*, f. (iz latinskog). (Pa i mi kažemo da je knjiga data na korekturu, a automobil na reparaturu!) U Ristić-Kanrginu »Rečniku« tako se i objašnjava riječ *ispravak* (kod njega ženskog roda: *ispravka*): *Berichtigung* f., *Korrektur*, f. (v. II dio, str. 321b), ali se uz riječ *popravka* pored *Ausbesserung*, f., *Reparatur* f., *Besserung* f., *Verbesserung* f., daje još i *Berichtigung* f. s primjerom: nema mnogo *popravki* — es gibt nicht viele *Berichtigungen* (ibid., str. 710b). Ovdje nije jasno rečeno misli li se na *popravke* (od *popraviti*) ili *ispravke* (od *ispraviti*).

U našem slučaju radi se o pogreškama, dakle o onome što su učenici napisali *krivo*.

Te *pogreške* treba *ispraviti* da bi se njihova pismenost (koja je loša) *popravila*. Možemo dakle govoriti o *popravku* pismenosti, ali samo o *ispravkama* grešaka. Zato ćemo pravilno postupiti ako i dalje budemo vršili *ispravke* pismenih zadaća.

Isto bi tako, mislim, trebalo vršiti *ispravke* štamparskih grešaka, a ne *popravke*, kako se to u praksi ustalilo.

Milan Šipka

»NEVINO OSUĐEN«

»Ja sam ubica svoga muža, a ne moj brat«, izjavila je — kako piše u »Politici« od 12. jula 1958. — Leposava Rakovac, čiji brat Mihajlo Krnjčević jedanaest godina leži u zatvoru »nevinno osuđen usled lažnog svedočanstva njene dece«.

Neugodno nas se doimaju ovakve vijesti, jer nam pokazuju da među ljudima još i danas vladaju zvjerski odnosi, gdje se ličnog opstanka radi ne šteti ni najbliži ni najrođeniji. U slučaju o kome nas obavještava »Politika«, jedna je žena ubila muža i za to ubistvo optužila svoga rođenog brata. Ona je dakle kriva što je izvršila težak zločin i što je zbog toga zločina njen brat, potpuno nevin i nedužan, na pravdi boga — kako bi rekli naši Krajšnici — robijao punih jedanaest godina.

Iz citirane rečenice međutim, kad bi se ona gramatički tumačila, ne bi se moglo tako zaključiti. Po onome kako je rečeno za žalosnu sudbinu Mihajla Krnjčevića kriv je sud, jer ga je »nevinno« osudio. Tamo stoji da je taj čovjek »nevinno osuđen«.

Riječ *nevinno* odnosi se ovdje na suđenje, a ne na čovjeka koji je osuđen. To je prilog koji u ovoj rečenici služi kao na-

činska odredba. Poznato je da prilozi ne stoje uz imenice, pa je tako i u ovom slučaju.

Ako se željelo reći da je Mihajlo Krnjčević bio nevin čovjek, pa je i pored toga proglašen krivcem i osuđen zato što su ga sestrići lažno optuživali, moglo se napisati: *osuđen nevin, nevin osuđen*, ili — u senzacionalnom tonu — *nevin čovjek osuđen za teško (zvjersko) umorstvo*.

Nije bilo potrebno čak ni to. Dovoljno bi bilo da smo pročitali kako je brat Leposave Rakovac »osuđen usled *lažnog svedočenja* njene dece«, pa bismo shvatili da je osuđeni bio nevin. Kad se osuda donosi na osnovu lažnog svjedočenja, možemo logički zaključiti da je tom osudom pogođen nevin čovjek. Uostalom, o tome nam govori i priznanje pravog ubice, navedeno u početku iste rečenice, pa se nije moralo posebno isticati da je jadni Mihajlo »nevinno osuđen«.

Slučaj »nevinno osuđenog« čovjeka zanimljiv je dakle i s gramatičkog gledišta. On nam govori o jezičkom nemaru u našoj štampi, za kojom ne zaostaje mnogo ni sedma umjetnost. Svi se još dobro sjećamo jednog stranog filma koji se u našim kinematografima prikazivao pod naslovom »Nevinno osuđen«. Već sam pokazao u čemu je tu greška, pa to ne bih htio da ponavljam. Samo ću dodati još ovo: Filmski radnici, koji se znaju narugati pretjeranom čistunstvu nekih naših filologa (sjetimo se starog profesora iz filma »H—8«!), nemaju pravo da se potcjenjivački odnose prema kulturi našeg književnog jezika, to više što je njihova umjetnost (kad je umjetnost, a ne biznis) poezija slike i — dijaloga.

Milan Šipka

OSVRTI

ZBORNİK U ČAST STJEPANA IVŠIĆA
Hrvatsko filološko društvo, Zagreb 1963.

U početku mjeseca svibnja izašao je iz štampe u izdanju Hrvatskog filološkog društva u Zagrebu »Zbornik u čast Stjepana

Ivšića«, omašna knjiga sa 423 strane naučnih radova uglednih slavističkih učenjaka iz slavenskih i neslavenskih zemalja. Taj je Zbornik bio zamišljen kao znak pažnje Hrvatskog filološkog društva uglednom naučnom radniku, sveuč. profesoru dru Stje-